

S O K F É L E .

V szám

Béts. Május 15-dik napján.

1832

Schwartzenberg beszédje hadaihoz a' Nemzetek
tsatája előtt Liptsénél. 1813-ban.

Elértük a' szent háború legfontosb pillanatját!
Vitéz Bajnokok! készüljete a' hartzra! azon kötelék,
melly által hatalmas Nemzetek egy tzélra egyesülnek
szorosban fonódik egybe a' tsatamezön. Oroszok!
Burkusok! Austriaiak! egy, a' miért hartzoltok,
Európa szabadságáért, hazátok függetlenségéért, 's
nevetek halhatatlanságáért. Mindenki valamennyiért!
Valamennyi egyért! Feleljete - meg férjfiasan ezen
fenséges meghívástoknak, 's tiétek a' győzedelem!

Közlötte H. M.

P. n. P.

Az ujjak egykor öszvekaptak. Mindenik elébb-
való akart lenni a' másiknál, 's ditsekedett jelesebb-
ségeivel a' többi felett. A' hüvelyk így szólla: „ki
ollyan legény közöttetek, mint én? Tudjátok e', hogy
ha én a' szemeit befedem valakinek, (t. i. a' haldok-
lónak) vége neki!“ — „Többet tehetek én, — monda
a' mutatóujj, — én mutatok ki mindent, fenyegetek,
— magamhoz intek, 's a' homlokra fektetve gondol-
kozom.“ — A' közép ujj monda: „Mit fetsegtek! én
vagyok a' legnagyobbik köztetek, 's többet is érek,
mint ti, én vagyok a' kellő közép.“ — Mit? — kiálta
a' nevendékujj, — hiszen én hordom a' petsétnyomót,
's a' jeggyűrűt; hát nem enyim az elsőség? nem en-
gem betsúl minden?“ — Végre a' kisujj is megszóllal:
„Hát nem én vagyok mindnyájatok között a' legoko-
sabb, a' legtudósabb? Mit felel, a' kitől ezt kérdezik:

Toldalék a' M. Kurírhoz.

5

„ugyan kitől tudja ezt vagy amaszt, hiszen ez titok? — a' kisujjomtól.“ — „Ki segít a' füleken ha bedugulnak, ha jól nem hallanak? — én.“ — A' mint így tivódtak, oda megy egy ember, 's kineveti őket. Ezen megboszoszkodva, ököllé válik az öt ujj, öklözik és megszasztják az embert. — Erre a' kar felemelkedik 's így szól: „Mit veszekedtek? Mindeniteknek megvan ön-betsetek; de tsak egyesülve vihettek ki nagy dolgokat, ha az én erőm segít benneteket.“

A' Burkus Birodalom, Baró Zedlitz szerint 5054 négysz. mértföldre terjed. Egész hadi ereje, ide számítván az úgy nevezett Landwehrt, vagy polgári katonaságot is, 530,000 emberből áll, ezekből most 122,000 szolgálatban van. Vallásra nézve az egyesült Evangélikusok száma 7,700,000 a' Katholikusoké több mint 4,800,000 többnyire a' Rajna táján, a' Mennonitáké 15,650 a' Zsidóké 160,000. Légnépesebb Városai: Berlin 236,800 lakossal, Breslau (Vratislavia) 90,000, Königsberg (Regiomontum) 68,000, Köln (Colonia) 65,000-el. Ezek után Dánzig, Magdeburg 's, a' t.

A' legkedvesebb gyümöltsök Európában nagy részént Ásiai eredetűek. Így p. o. a' tseresznye Pontusból, a' gesztenye *Kastanából* (kis Asiában), a' baratzk Árméniából, az őszibaratzk és mogyoró Persiából, a' szilva Syriából, a' gránát alma Cziprusból, a' hirsalma Ceylonból, 's a' tzitrom Médiából jött hozzánk. — Az olajkörte és füge Görög Országból, a' murok v. sárga-répa frantzia Országból, a' káposzta Cziprusból, a' Saláta *Kószból*, és az ártitsóka Szitziliából terjedt el.

Egy természet vizsgáló *Rennic* a' pókokról, a' töb-

bek közt, ezt írja: „Kétséget nem szenved, hogy a'
tapintás érzése (*tactus*) a' pókoknál rendkívül ki-
 vagon fejlődzve. Mikor a' pók új halóját ereszti, vagy
 a' romladozottat igazgatja, soha addig új sort nem
 kezd, míg annak a' mit már készített, erős és tartós
 voltáról meg nem győződött. Azzal nem szokott meg-
 elégedni, hogy fonalát, a' botsátás közben, húzza
 vonja, és rántzigálja; hanem lele botsátkozikón stíj
 gyanánt fonalán, és testének egész terhével hintázik
 rajta, hogy erősségét megpróbálja. Szorosan és pon-
 tosan megtud mindent, a' mi halójának körében esik;
 de méltán kételkedni lehet felőle, hogy azt tsupán a'
 hálófonalainak mozgásaiból és így a' tapintás érzése
 után tudná meg. Mert legalább is 6, rendszeren pedig
 8 kiálló fényes szemei vannak; mellyekre nem lenne
 szükség, ha a' tapintás érzése olly rendkívül való volna
 nálók, mint közönségesen hiszik. Számos próbákat
 tettünk, a' pókoknak több fajjainál, és mozgásba hoz-
 tuk hálóját, a' lehetőségig majmolván egy felakadt légy-
 nek rángatózó mozgásait; de a' pókot nem lehetett
 kitsalnunk leshelyéből, mert hihetően észrevette a'
 tsalást szemeivel. Ha pedig legyet tart az ember a'
 hálóhoz közel, és dongani hagyja; a' pók azonnal
 előballag zugjából, hogy lássa, nem akadt-é fel va-
 lami állat a' hálónak ollyan fonalaiba, mellyet les-
 helyéből meg nem láthat. A' honnét megtetszik, hogy
 a' látás és hallás a' pókoknál szint ollyan finom kifej-
 lésű, mint a' tapintás. Ha egy kis póknak a' hálójában
 történetből ollyan bogár akad fel, mellyet a' pókotska
 igen erősnek ítél és látja, hogy vele ki nem köthet,
 akkor ki nem mozdul zugjából. Ezt könnyű megpro-
 bálni; vessen az ember egy eblegyet vagy hógölyt a'
 kis házipóknak hálójába, 's megfogja látni, hogy a'
 póknak egy tsepp kedve sem lészen előszaladni, nem

úgy mint a' kis légynek felakadásakor. (*Rennic* „*Insects Miscellanies*“).

E**** városkában a' minap a' biró későn estve a' következő jelentést kapja: „Ámbár én tegnap estve házamat jól bezárattam és az éjjeli bátorságra minden szükséges rendeléseket megtettem; mindazáltal egy gyanús fejrsemély még is módot talált benne, hogy egész tsendességgel és suttomban házamba belopakodott és azt fellármázta. Szerentsére a' dolog, némiképpen el lévén árulva, előttem már előre tudva volt, és a' fejérselédet egyszeriben kéz közzé fogattam és a' kiáltásnak megakadályoztatására száját annak módja szerint illendően bedugattam. A' sohonnai személy néma, legalább nem ad mást értetlen monoton hangoknál; levele nints, és teste csak nem egészen meztelen. Physiognomiája nem látszik ugyan veszedelmesnek, sőt félelmetlen tekintetéből ítélve, szinte ártatlannak lehetne itélni; mindazáltal én a' bűnös tselédet a' helybeli bíróságnak által akarom szolgáltatni, és annál fogva hólnap 10 órára magamhoz ezennel kikérem; E**** April 1 napj. N. N.“ — A' város birája és az esküdtek ennek hallására nem kis-ség felindultak, és kevésbe mult, hogy a' harangot egyszeriben félre nem verették; de a' Notarius nekik a' titokban való felkészülést ajánlotta, hogy így talán az egész bandát elfoghatják. Mitsoda rettenetes dolog! így szóltak az emberek a' városban — éjjel betörni akarni valakire a' házat, és kém gyanánt egy leányt küldeni előre! Kilentz órakor már tömve volt N. N. udvara fegyveres parasztokkal, hajdúkkal, és tizedesekkel, kik ajtót nyitítani kívántak. N. N. nem akarta nekik kinyitni, és megütközve látszott lenni a' látáson. „Ne féljen az Úr, mi elegen vagyunk, ne féljen sem-

mit!“ kiáltották néki vigasztalólag a' fegyveresek, és bérontottak a' házba, feljártak, kerestek, kutattak hirtelen minden szobákat, és — nem találtak semmit. Végre egy mellékszobában egy ujonnan született gyermeket (leánykát) és egy beteg aszszonyt találtak. — N. N. elégtételt kívánt a' házi békének ezen megháborításáért; előmutatják néki hívó levelét, de ő azt hamisnak esméri, és az egész dolgot költeménynek, gaz tsalárdságnak. Valósággal ki is sült későbbben, hogy némelly karakán szomszédjai N. N. Úrnak — megtudván, hogy felesége szült, — szereztek az izgágát.

A' *Komét* Újságlevél Redaktora így szól egyik utolsó levelében: „Ne boszszantsatok a' sok versezettekkel! Miért nem nyomtattatja ki minden poéta, saját költségen verseit, ha a' nyomtatásra méltónak tartja?“

A' Turai *Sentinelle* a' következő tsuda munkáját beszéli a' szeretetnek. *Péter* és *Rósa* (Tura városában) számos atyjokfiaitól késértetve a' Notáriushoz indulnak, hogy a' Házassági Contractust feltélessék. Péternek öröm sűgárzik szeméből. A' Contractus pontjai mind a' két félnek megelégedésére megállittatnak. A' menyaszszony már önként alája is írta nevét; midőn Péter a' pennával egy goromba vonást rántván, mondja, hogy az, aláírás gyanánt van. Abban a' pillantásban hátralép *Rósa*, azzal a' nyilatkoztatással, hogy ő nem akar férjhez menni. Ezer meg ezer kérdéssel veszik körül, de ő nem felel, hanem kimenvén a' szobából, a' pitvarban leül nagy szomorúan. Itt az anyjának megvallja okát hirtelen megidegenedésének. „Péter nem tud írni, az az ember pedig, ki ezt a'

mai világban olly közönséges esméretet megszerezni, nem akarta, nem lehet ollyan gondolkozású és érzésű, mint a' minőt ő férjében megkíván.“ Az anya mindjárt megmondja ezt az okot a' még egybegyűlve lévő társaságnak. Péter elpirul, mentségére dadog valamit, és azzal — elfut. *Másnap* egy szép levélkét kap Rósa, mellyben szeretője jelenti, hogy ő a' napot és éjszakát arra fordította, hogy olvasni és írni megtanulhasson, és méltó lehessen hozzá. A' menyegző egyszerűben meglelt. (A' menyegzői vendégség alkalmatosságával erős szóváltás támadt a' völegény és Tanítója között, minthogy amaz ezt a' Példátlan előmenetelt a' szeretetnek; emez pedig az ő tanítása módjának tulajdonította; és alig lehetett őket egymással meg egyeztetni).

A' leghatalmasabb aszszonyok a' földön kelet Indiának *Karnatik* nevű tartományjában vannak. Itt a' két Nem egészen megfordított arányban áll egymáshoz, és — a' mint *Manro* Ur Madrasnak hajdani Helytartója beszéli — mindennek gondját az aszszonyok viszik, a' férjfiaknak szőlőjök semmibe nints, amazok parantsolnak, ezek szót fogadnak és engedelmekednek. Alázatosan fogadja a' férjfi aszszonya szájából a' kiadott parantsolatot, és ha benne nem jár el jól, meghunnyázkodva hallgatja és nyeli a' pironását.

Új orvosság égett sebre. *Ostendé*ben egy ember történetből egy igen hamar és fájdalom nélkül gyógyító orvosságát találta fel az égett sebrek, t. i. a' veres Ribiszkevel (tengeri szőlővel) tsinált fagyaltat.

NB. Ezzel *minél hamarább* be kell kenni az égett tagot, mert későbbben nem használ.

Egy aszszony Párisban könyvet írt a' „*Nyakra-
való kötésnek mesterségéről*“ A könyv igen kapós,
és jól kell neki kelni; mert már a' hatodik kiadást
megérte.

Kurta felelet. A' Waterlooi nagy ütközet megese-
vén Sir John *Sinclair* szerette volna az ütközetet 's
az abban előfordult jelesebb tetteket környülállásosan
leírni. Ir tehát Lord Wellingtonnak, 's kéri, hogy a'
tsátának egyes nevezetes történeteiről tudósítná; a' ki
a' levélre ekként felelt: „Én az Úrral holmi egyes tör-
ténetek leírását éppen nem közölhetem. Lelkemnek
minden tehetségeit az ütközetnek *nagy* történetei an-
nyira foglalatostoktatták, hogy az apróbb tettekre nem
is ügyelhettem. Tsak annyit mondhatok az Úrnak,
hogy az ellenséget megtaláltuk, vele megütköztünk és
győztünk.“ (Correspondence of Sir John Sinclair,
London, 1832. 2 Tom.).

Herodot állítása szerint az Égyiptomi legnagyobb
pyramison, a' *Cheops*-on, húsz esztendeig szakadat-
lanul kétszázezer ember dolgozott. Ez ugyan álmél-
kodásra tudító emléke az egyiptomi hiúságnak; de
mégis szinte tsekélységgé és haszontalanná válik
előttünk, midőn ezt azzal az óriási munkával egybe-
hasonlítjuk, mellyel Napoleon 1801 — 1806-tig a'
Helvetziát és Lombardiát öszveköttő Simploni ország-
útat készíttette, a' hol tsaknem meggyőzhetetlen ne-
hézségekkel küszködve, kőszalakat, hegyeket kellett
elhordani vagy általvágni, iszonyú mélységeket betöl-
teni, sebes folyóvizeket hídakkal megrakni, hogy a'
tél elérődjék.

A' mostani Török Tsászár, Mahmud, bevitte egész
tsászári palotájába, hogy ezentúl nem a' földön — ván-

kosokon keresztbe vetett lábakkal, hanem székekre ülve 's villákkal egyenek, 's megtiltotta, hogy akarki is marokkal egyék, mint eddig. Hihető, hogy ez az új szokás közönségessé lesz lassan lassan, noha ezt vallás ellenvalónak tarták még eddig a' Törökök.

A nekdot a. A' napokban egy Párisban mulató Anglus éjjel felébred nagy hasrágásra, és azt hívén, hogy a' Cholera akarja megkörnyékezní, hirtelen Orvosokért küld; kiknek elérkezéséig magát egyik Inassa által szüntelen dörgölteti. Az Orvosok eljövén nem kevésbé tsudálkoznak, midőn a' patiensnek hasát *feketének* találják; a' honnét azt következtették, hogy a' nyavalya rettenetes hirtelenséggel erőt vett, és elhatalmazott nála. De szorosabb megvizsgálás után kijött, hogy az Inas Urát a' tsizma-kefével dörgölte, melly a' legjobb féle Párisi Schuhwichts fekete nedvével bőven meg volt itatva. A' hasrágás fájdalmi azonközben elmúltak.

A' ki először megtsalt, akkor az abba' hibázott;
Másodszor ha megint megtsal, — az a' te hibád.

Rejtett szó.

Dugd a' hüvelykedet az első betűmbe,
Nevendék ujjodat a' másik gyűrűmbe;
Két betűt látsz köztünk keresztben állani,
Ebből áll a' nevem; 's merem gyanítani,
Hogy valaha Magyar talált fel engemet,
Magamból tsinálván ki is a' nevemet.

Megfejtés: 4-dik Szám. Borsó; mellyből ez a' pentameter telik: Borsó, bors, orsó, só, hor, utól van az ó.